

**Ekspertyza dla Gminy Miejskiej Pruszcza Gdańskiego w zakresie sposobów
zarządzania populacją gołębia miejskiego (*Columba livia forma urbana*)
na obszarze centrum Pruszcza Gdańskiego w celu ograniczenia
jej negatywnego wpływu na estetykę miasta.**

autor
mgr Dariusz Ożarowski

Gdynia, sierpień 2017

Spis treści:

I.	Gołąb miejski i prawne aspekty zarządzania jego populacją	3
II.	Obszar objęty ekspertyzą	5
III.	Metodyka prac terenowych	5
IV.	Wyniki prac terenowych	6
V.	Wnioski końcowe	9
VI.	Zalecane sposoby zarządzania populacją gołębia miejskiego w celu ograniczenia jej negatywnego wpływu na estetykę miasta	11
VII.	Rysunki	15
VIII.	Dokumentacja fotograficzna	16
IX.	Spis fotografii	31
X.	Spis literatury	33

I. Gołąb miejski i prawne aspekty zarządzania jego populacją

Gołąb miejski (*Columba livia* forma *urbana*) jest podgatunkiem gołębia skalnego, który uległ silnej synurbizacji, czyli procesowi dostosowywania się populacji zwierzęcych do specyficznych warunków panujących w miastach, czego skutkiem jest osiedlanie się i egzystowanie w miastach dzikich populacji tych zwierząt.

Ptaki te znakomicie przystosowały się do życia w środowisku miejskim. Mogą przebywać nawet w centrach dużych miast i aglomeracji niemalże pozbawionych jakichkolwiek elementów przyrodniczych. Gołębie miejskie charakteryzują się niewielkimi wymaganiami pokarmowymi i siedliskowymi. Swoje gniazda mogą budować we wszelkiego rodzaju zagłębieniach (szczelinach) muru, w stropodachach i na balkonach budynków czy też pod różnego typu wiatami (np. przystankowymi, handlowymi). Potencjalnie mogą przystępować do lęgów przez cały rok, jednakże z reguły wyprowadzają 3-4 lęgi w okresie wiosenno-letnim. Gniazdo budowane jest przez samicę, samiec zajmuje się zbieraniem materiału na gniazdo, który przekazuje samicy. Samica składa dwa jaja, rzadko zdarzają się lęgi jednojajowe. Ptaki obu płci zajmują się wysiadywaniem jaj i późniejszą opieką na pisklętami w gnieździe.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., nr 2183), gołąb miejski należy do gatunków ptaków podlegających częściowej ochronie gatunkowej.

W stosunku do gatunków objętych ochroną częściową wprowadzono w wyżej wymienionym Rozporządzeniu następujące zakazy (§6. 1.):

- 1) *umyślnego zabijania;*
- 2) *umyślnego okaleczania lub chwytania;*
- 3) *umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;*
- 4) *transportu;*
- 5) *chowu;*
- 6) *zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;*
- 7) *niszczenia siedlisk lub ostoj, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;*

- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 13) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z brzmieniem §6. 3. wprowadzono dodatkowo: „..... zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.”

Jednakże zgodnie z brzmieniem §6. 5 stwierdzono, że „Zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 7–9 oraz w ust. 3, nie dotyczą gołębia miejskiego (*Columba livia forma urbana*), z wyłączeniem miejsc gniazdowania w trakcie obecności piskląt w gnieździe.”

Mając na uwadze powyższe zapisy prawne należy pamiętać, że wszelkie planowane zabiegi związane z zarządzaniem populacją gołębia miejskiego muszą być zgodne z zapisami wyżej wymienionego Rozporządzenia.

II. Obszar objęty ekspertyzą

Ekspertyza obejmowała obszar centrum Pruszcza Gdańskiego ograniczonego przebiegiem następujących ulic: Grunwaldzką (od strony zachodniej), Fryderyka Chopina (od strony północnej), Wita Stwosza oraz granicą parkingu do budynku przy ulicy Wita Stwosza 12 (od strony wschodniej). Południową granicę wyznacza trakt pieszy wzdłuż północnej granicy Parku Centralnego (rys. 1).

III. Metodyka prac terenowych

W celu rozpoznania zasiedlenia obszaru objętego ekspertyzą przez gołębie miejskie wykonano 4 kontrole terenowe w terminach: 15.06, 20.07, 30.07 i 6.08.

Cały obszar został podzielony na trzy sektory i podczas trzech pierwszych wizyt szczegółowo skontrolowany (rys. 1). Kontrole terenowe wykonywane były w zarówno w godzinach przedpołudniowych, jak i popołudniowych, tak, aby objąć obserwacjami cały okres aktywności gołębi miejskich. Czwarta kontrola wykonana została w celu weryfikacji proponowanych zaleceń oraz wyjaśnienia wątpliwości, które pojawiły się w trakcie przygotowywania opracowania.

Prace terenowe wykonywano podczas dobrych warunkach pogodowych (brak opadów) gwarantujących wysoką precyzję prowadzonych obserwacji z zastosowaniem lornetki o parametrach 10 × 50. Wszelkie obserwacje notowano za pomocą notatek głosowych na dyktafonie; wykonano również niezbędną dokumentację fotograficzną (fot. 1-30).

IV. Wyniki prac terenowych

Podczas kontroli terenowych w sektorze I stwierdzono, między innymi:

- 1) Liczne zabezpieczenia (tzw. kolce) przeciwko siadaniu gołębi na fasadzie wejściowej budynku Banku Spółdzielczego przy ulicy Wita Stwosza 2A (fot. 1), ogólnie w dobrym stanie.
- 2) Liczne występowanie gołębi miejskich na budynkach, wynikające z braku bądź z uszkodzeń lub wadliwego montażu zabezpieczeń przeciwko siadaniu gołębi na gzymsach, parapetach, więźbie dachowej i dachu:
 - przy ulicy Wita Stwosza 2 i Chopina 24 (poza sektorem) (fot. 2),
 - przy ulicy Fryderyka Chopina 22 - odnotowano ptaki wlatujące do wieżyczki na budynku (fot. 3),
 - przy ulicy Fryderyka Chopina 18 (fot. 4).
- 3) Gniazda gołębi miejskich na budynkach:
 - przy ulicy Wita Stwosza 2 A – gniazdo na lampie (fot. 5),
 - przy ulicy Fryderyka Chopina 18 – gniazdo na parapecie (fot. 6),
 - przy ulicy Fryderyka Chopina 16 – gniazdo na parapecie (fot. 7),
 - przy Alei Księdza Józefa Waląga 1 – gniazda za reklamą sklepu Biedronka (fot. 8).
- 4) Niezabezpieczone w pełni przed siadaniem gołębi budynki przy Alei Księdza Józefa Waląga 1, 3, 5.
- 5) Źle założone (zbyt słabo napięte) siatki zabezpieczające przed wlatywaniem gołębi na balkony budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 3 (fot. 9), co może skutkować przypadkami śmierci gołębi zaplątanych w te siatki (fot. 10).
- 6) Niewłaściwie zamontowane, własnoręcznie wykonane zabezpieczenia (deski z licznymi wkręconymi śrubami) przeciwko siadaniu gołębi na parapetach i rynnach w budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 5 (Secret Day Spa) (fot. 11 i 12).
- 7) Niemal całkowity brak zabezpieczeń przed siadaniem gołębi na budynku Komendy Powiatowej Policji przy ulicy Wita Stwosza 4.

Podczas kontroli terenowych w sektorze II stwierdzono, między innymi:

- 1) Całkowity brak zabezpieczeń przed siadaniem gołębi na budynkach przy ulicy Wita Stwosza 16, ale i brak obecności gołębi miejskich na tym budynku.
- 2) Obecność gołębi i licznych śladów ich przebywania na budynku przy ulicy Wita Stwosza 14 (fot. 13 i 14).
- 3) Nieliczne zabezpieczenia przed siadaniem gołębi, ale również nieliczne występowanie gołębi miejskich na budynku przy ulicy Wita Stwosza 12 oraz ulicy Wojciecha Kossaka 2, co związane jest zapewne z typem architektury zabudowy, która nie oferuje miejsc do gniazdowania tych ptaków (szczelin, wnęk itp.).
- 4) Obecność gołębi na dachu budynku przy ulicy Wita Stwosza 12 oczekujących na możliwość skorzystania z fontanny, jako źródła wody pitnej (fot. 15).
- 5) Liczną obecność gołębi miejskich na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1, wynikającą z braku oraz uszkodzeń lub wadliwości montażu zabezpieczeń przeciwko siadaniu gołębi na gzymsach, parapetach, więźbie dachowej i dachu (fot. 16 i 17).
- 6) Źle założone siatki (zbyt słabo napięte siatki oraz pozostawione luki) zabezpieczające przed wlatywaniem gołębi na balkonach budynków przy ulicy Wojciecha Kossaka 1 i 6, co może skutkować przypadkami śmierci gołębi zaplątanych w te siatki (fot. 18 i 19).
- 7) Znakomicie zabezpieczony metalową siatką o małym oczku zespół klimatyzatorów na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 6 (fot. 20).
- 8) W większości zabezpieczony (również komin) przed siadaniem gołębi budynek przy ulicy Wojciecha Kossaka 4 (fot. 21).
- 9) Gniazdowanie gołębi miejskich na parapecie budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 8 mimo założonych zabezpieczeń (kolców) (fot. 22).
- 10) Zupełny brak zabezpieczeń na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 15 (Centrum Kossaka), którego architektura (płaski dach o znacznej powierzchni) sprzyja przesiadywaniu i nocowaniu na nim gołębi (fot. 23 i 24). Na dachu budynku stwierdzono przebywanie około 110 gołębi.

Podczas kontroli terenowych w sektorze III stwierdzono, między innymi:

- 1) Efektywne zabezpieczenie od strony północnej przed siadaniem gołębi na więźbie dachowej budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1 (fot. 28).
- 2) Zupełny brak zabezpieczeń przed siadaniem gołębi na budynkach przy ulicy Grunwaldzkiej 33 (Narodowy Fundusz Zdrowia), 31 oraz 27. Natomiast stwierdzono także brak śladów użytkowania tych budynków przez gołębie.
- 3) Nieliczne zabezpieczenia przed siadaniem gołębi na budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25 (Poradnia Chirurgiczno – Ortopedyczna NZOZ), którego architektura (płaski dach o znacznej powierzchni) sprzyja przesiadywaniu i nocowaniu na nim gołębi (fot. 29, 30, 31) . Na budynku stwierdzono przebywanie około 30 gołębi.
- 4) Gniazdowanie gołębi miejskich na gzymsie budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25 (Poradnia Chirurgiczno – Ortopedyczna NZOZ), pomimo założonych zabezpieczeń (kolców) (fot. 32).
- 5) Otwarte pojemniki na śmieci na północ od budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1 oraz między budynkami przy ulicy Grunwaldzka 23 i 25 stanowiące potencjalne źródło pokarmu dla gołębi.
- 6) Dobrze założone zabezpieczenia przed siadaniem gołębi (kolce) na zabytkowym budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 23 (fot. 33).
- 7) Niezabezpieczony w pełni przed siadaniem gołębi budynek przy ulicy Chopina 2 – ślady pobytu gołębi stwierdzono na banerze PKO.
- 8) Zupełny brak zabezpieczeń przed siadaniem gołębi na budynkach przy ulicy Fryderyka Chopina nr 4, 6, 8, 10, 12.
- 9) Niezabezpieczone w pełni przed siadaniem gołębi budynki przy ulicy Fryderyka Chopina 14 oraz przy Alei Księdza Józefa Waląga 2, 4, 10 (fot. 34 i 35). Najlepszy stan zabezpieczeń stwierdzono na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 14 i Alei Księdza Józefa Waląga 4.

V. Wnioski końcowe

- 1) Na obszarze objętym niniejszą ekspertyzą można wyróżnić trzy centra występowania gołębi miejskich (rys.1):
 - A. budynki przy ulicy Wita Stwosza 2, Fryderyka Chopina 16, 18, 22 oraz Alei Księdza Józefa Waląga 1,
 - B. budynek przy ulicy Wojciecha Kossaka 1,
 - C. budynek przy ulicy Grunwaldzkiej 25 (Poradnia Chirurgiczno – Ortopedyczna NZOZ) wraz z budynkiem przy ulicy Wojciecha Kossaka 15 (Centrum Kossaka).
- 2) Najczęstsze przypadki gniazdowania gołębi stwierdzono na budynkach w sektorze 1 (centrum A), co wynika zarówno z charakteru zabudowy (część budynków to stare, wymagające modernizacji obiekty, w których ptaki znajdują dogodne warunki do gniazdowania i odpoczynku), jak i braku zabezpieczeń przed siadaniem gołębi lub ich gniazdowaniem bądź zaniedbaniem stanu istniejących zabezpieczeń.
- 3) Stwierdzono przypadki pozostawiania otwartych pojemników na śmieci, które stanowią znakomite źródło pokarmu dla gołębi. Na obszarze objętym ekspertyzą ustawione są również otwarte kosze na śmieci, które stają się źródłem pokarmu dla ptaków krukowatych (gawronów i kawek), które nauczyły się wyciągać odpadki z tego typu koszy. Wydobyte na zewnątrz odpadki stają się również łatwo dostępnym źródłem pokarmu dla gołębi.
- 4) Fontanna przy Alei Księdza Józefa Waląga jest wykorzystywana przez gołębie, jako źródło wody pitnej.
- 5) Stwierdzono przypadki dokarmiania gołębi przez osoby spacerujące i odpoczywające na Alei Księdza Józefa Waląga.
- 6) Dachy budynków przy ulicy Grunwaldzkiej 25 oraz przy ulicy Wojciecha Kossaka 6 są wykorzystywane przez gołębie jako miejsce masowego odpoczynku oraz prawdopodobnie nocowania.

- 7) W wielu przypadkach montaż zabezpieczeń (tzw. kolców) został przeprowadzony w niewłaściwy sposób – zabezpieczenia nie pokrywały całych powierzchni, która powinna zostać nimi pokryta (parapety, gzymsy), w związku z czym ptaki nadal korzystały z nich, jako miejsca odpoczynku czy nawet budowy gniazda. Stan wielu tego typu zabezpieczeń jest bardzo zły i tym samym nie spełniają one swojej funkcji.
- 8) W trakcie szczegółowych kontroli stwierdzono przypadki montażu własnoręcznie wykonanych zabezpieczeń (np., deski z licznymi wkręconymi śrubami), które mogły przyczyniać się do kaleczenia ptaków (Aleja Księdza Józefa Waląga 5). Niestety większość produkowanych fabrycznie kolców użytych do zabezpieczeń różnego typu powierzchni (parapety, rynny itp.) nie miało zabezpieczonych ostrych końców, co może również przyczyniać się do kaleczenia ptaków.
- 9) Stwierdzono kilka przypadków montażu siatek zabezpieczających przed siadaniem gołębi na balkonach. Niestety są one z reguły niewłaściwie montowane (zbyt słabe napięcie siatki), a ich stan zaniedbywany. Powoduje to małą skuteczność takich rozwiązań i może przyczyniać się do śmierci ptaków w wyniku zaplątania się w źle napiętą siatkę (np. siatki na budynkach przy Alei Księdza Józefa Waląga 1 oraz przy ulicy Wojciecha Kossaka 1).

VI. Zalecane sposoby zarządzania populacją gołębia miejskiego w celu ograniczenia jej negatywnego wpływu na estetykę miasta

- 1) W celu zlikwidowania bądź przynajmniej ograniczenia źródeł pokarmu dla gołębi miejskich na obszarze objętym przez niniejszą ekspertyzę zaleca się:
 - zastąpienie stosowanych obecnie koszy na śmieci, koszami o małym otworze wrzutowym lub zamykanych uchylnym wiekiem,
 - wprowadzenie i egzekwowanie nakazu zamykania przydomowych, miejskich pojemników na śmieci (odpadki),
 - konsekwentne egzekwowanie zakazu dokarmiania gołębi.
- 2) W celu ograniczenia liczebności gołębi i tym samym ich negatywnego wpływu na estetykę miasta należy priorytetowo potraktować kwestie zabezpieczenia przed siadaniem gołębi budynków w centrach ich występowania (A, B, C). Bezwzględnie należy zabezpieczyć od wysokości pierwszego piętra wszelkie potencjalne miejsca ich przebywania, tzn. parapety okien, gzymsy budynków, barierki balkonów, krawędzie dachów, drewniane elementy więźby dachowej, klimatyzatory, wszelkie formy reklam mocowanych na ścianach budynków itp.

Do zabezpieczenia najlepiej użyć specjalnych spirali, które uniemożliwiają ptakom lądowanie na pokrytych nimi powierzchniach. Charakteryzują się one podobną trwałością, jak kolce, a mają szereg zalet, które czynią je skuteczniejszymi w porównaniu z kolcami. Najważniejsze – zastosowanie zabezpieczenia przy pomocy spirali nie generuje ryzyka okaleczeń dla ludzi i zwierząt. Ponadto, użyty do produkcji spiral drut jest prawie o $\frac{1}{4}$ cieńszy od używanego do produkcji kolców i tym samym jest mniej widoczny dla osób postronnych. Spirale przygniecione z reguły odkształcają się i powracają do swojej formy, co gwarantuje dalszą skuteczność ich oddziaływania na ptaki. Jeżeli jednak planujemy używanie kolców, np. na bardzo wąskich gzymsach lub parapetach to bezwzględnie należy używać kolców zakończonych metalowymi kuleczkami, które są bezpieczne dla mieszkańców i zwierząt.

Spirale i kolce produkowane są przez różne firmy np. PTAKless, LINAREM itp. Wielkość produktu należy dobierać do długości i szerokości powierzchni, którą planujemy zabezpieczyć. Najczęstszym błędem popełnianym w trakcie

zabezpieczenia, np. parapetów, jest używanie kolców lub spirali o zbyt małym rozstawie (szerokości), co powoduje, że gołębie znajdują przestrzeń między nimi a szybą, w której mogą umieścić materiał gniazdowy (fot. 22).

- 3) Jeżeli właściciele (zarządcy) budynków planują zabezpieczenia balkonów bądź innych wnęk przed przebywaniem w/na nich gołębi to stanowczo zaleca się stosowanie siatek sztywnych (plastikowych lub metalowych), które nie stwarzają ryzyka zaplątania się w nie ptaków, co z reguły kończy się ich śmiercią. Bezwzględnym warunkiem stosowania siatek wiotkich (np. polietylenowych) jest ich montaż przez pracowników firmy sprzedającej siatki, gwarantujący właściwe napięcie siatki. Po zabezpieczeniu balkonu (wnęki) należy regularnie kontrolować stan siatki i dokładność jej rozpięcia.
- 4) Ażurową wieżyczkę na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 22 (fot. 3) należy zabezpieczyć sztywną siatką. Przed zabezpieczeniem należy sprawdzić czy w wieżyczce (budynku) nie przebywają bądź nie gniazdują gołębie lub inne gatunki ptaków.
- 5) Elementy więźby dachowej wystające poza lico ściany można zabezpieczyć również sztywną siatką plastikową lub metalową o drobnych oczkach (fot. 25).
- 6) Na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 6 (Centrum Kossaka) i budynku przy ulicy Grunwaldzkiej należy zainstalować dźwiękowe odstraszacze ptaków (np. Birdchaser LS-2001R lub Bird Gard Pro Plus). Pierwszy z nich zaopatrzony jest w detektor ruchu działający w odległości do 10 metrów - należałoby więc zainstalować przynajmniej po jednym odstraszaczu na każdym z wymienionych wyżej budynków. Ze względu na wielkość powierzchni dachów tych budynków w przyszłości może zaistnieć potrzeba montażu kolejnych odstraszaczy tego typu. Drugi z wymienionych odstraszaczy to urządzenie bez detektora ruchu, jednakże o dużej mocy (zasięg działania do około 1 hektara) i tym samym wystarczyłby montaż jednej sztuki na jednym z budynków. Oczywiście głośność w tych urządzeniach może być swobodnie regulowana.

W odstraszaczach dźwiękowych używane są nagrania głosów ptaków drapieżnych (np. jastrzębi) oraz głosy tych gatunków, które chcemy płoszyć wydawane w sytuacjach zagrożenia. Podczas zakupu konkretnego modelu należy zadbać o to, żeby model był wyposażony w odporną na warunki atmosferyczne obudowę; należy również podać gatunki ptaków, jakie chcemy odstraszać.

Ptaki należą do zwierząt bardzo szybko uczących się, a gatunki żyjące w miastach również bardzo szybko przyzwyczajają się do hałasu i wszelkich nowych odgłosów w miejscu przebywania. Dlatego też powinno się odtwarzać różne głosy ptaków drapieżnych będących naturalnymi wrogami gołębi, np. jastrzębia, krogulca i sokoła wędrownego. Co więcej, odtwarzane głosy ptaków drapieżnych powinny być regularnie „wzmacniane” widokiem przelatującego w pobliżu osobnika. Dlatego też zalecane jest wynajęcie przynajmniej dwa razy w roku sokolnika (z ułożonym jastrzębiem), który w okresie wczesnowiosennym i jesiennym będzie przepłaszał gołębie w centrach ich występowania (A, B, C). Jeżeli płoszenie ma być prowadzone w okresie lęgowym to znaczy pomiędzy 1 marca a 15 października (a więc w czasie, kiedy bardzo prawdopodobna jest obecność piskląt w gniazdach gołębi miejskich) to wymagane jest uzyskanie zgody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku na odstępstwa od zakazu „...*umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.*” czyli §6. 3 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., nr 2183).

- 7) Kolejnym sposobem zarządzania populacjami gołębi w centrach miast jest budowa specjalnych gołębników w parkach miejskich. Ptaki chętnie przyzwyczajają się do stworzonych w ten sposób bezpiecznych miejsc gniazdowania. Jeżeli do tego zapewnimy na miejscu dostęp do pokarmu i wody to możemy „zatrzymać” te ptaki stosunkowo daleko od centrów miast i ich zabytków. Takie ptaki będą rzadziej odwiedzały i zanieczyszczały miejską infrastrukturę.

W dostępnej literaturze z zakresu tematu objętego niniejszą ekspertyzą można znaleźć również inne sposoby mające na celu ograniczenie liczebności czy uciążliwości populacji gołębi na obszarach zurbanizowanych. Spośród tych dostępnych

zaproprowałem takie rozwiązania, które są stosunkowo proste i łatwe do wdrożenia oraz mają szansę być skutecznymi. Należy jednak podkreślić, że zarządzanie populacjami gołębi miejskich na ograniczonym obszarze jest bardzo trudne i często nie przynosi oczekiwanych efektów. Gołębie, jak pisałem wyżej, należą do ptaków bardzo inteligentnych i szybko uczących się, stąd też charakteryzują się błyskawicznym tempem przywykania do nowych warunków, szybkim uczeniem się radzenia sobie z nowymi miejskimi wyzwaniami i tym samym szybkim przyzwyczajaniem się do różnych sposobów „walki” z nimi.

Wydaje się, że najlepszą metodą ograniczenia negatywnego wpływu gołębi na estetykę naszych miast jest likwidacja dostępnych źródeł pokarmu poprzez egzekwowania zakazu dokarmiania ptaków oraz zamykanie koszy i innych pojemników na odpadki.

mgr Dariusz Ożarowski

VII. Rysunki

Rys. 1 . Granice obszaru objętego ekspertyzą (czerwona linia), granice sektorów (I, II, III – żółte linie) i lokalizacja centrów aktywności gołębi miejskich (A, B, C – zielone linie).

Źródło podkładu: www.google.pl/maps

VIII. Dokumentacja fotograficzna (fot. Dariusz Ożarowski)

Fot. 1. Zabezpieczenia (kolce) na gzymsie budynku przy ulicy Wita Stwosza 2A

Fot. 2. Zaniedbane zabezpieczenia (kolce) na więźbie dachowej budynku
przy ulicy Fryderyka Chopina 24

Fot. 3. Wieżyczka budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 22, wykorzystywana jako miejsce przebywania gołębi

Fot. 4. Gołębie na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 18

Fot. 5. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Wita Stwosza 2

Fot. 6. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 18

Fot. 7. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 16

Fot. 8. Gniazdo gołębia na budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 18
– za reklamą sklepu Biedronka

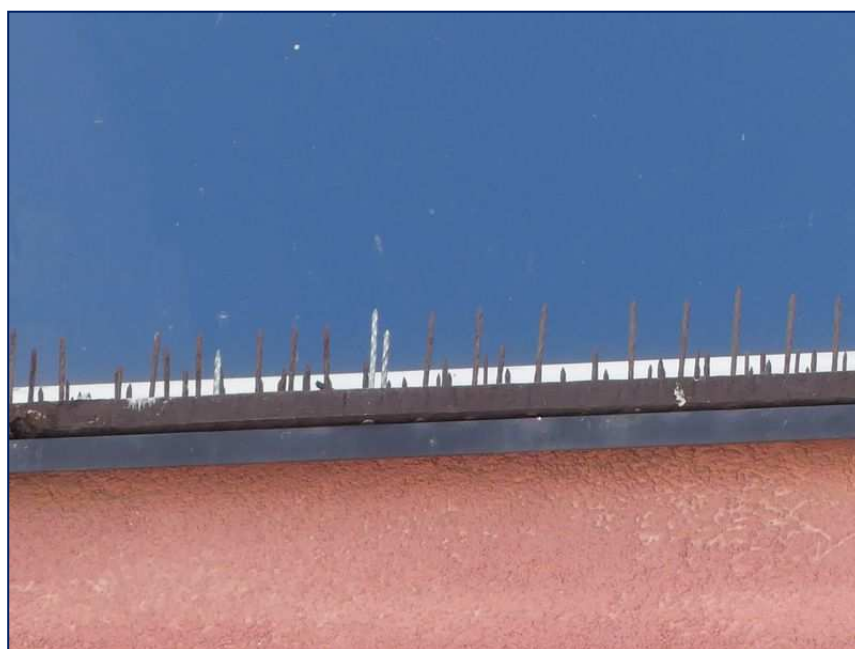
Fot. 9. Siatka na balkonie budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 3

Fot. 10. Martwy gołąb zaplątany w siatkę na balkonie budynku
przy Alei Księdza Józefa Waląga 3

Fot. 11. Budynek przy Alei Księdza Józefa Waląga 5, na którym zamontowano własnoręcznie wykonane zabezpieczenia przed siadaniem gołębi zagrażające zdrowiu i życiu ptaków

Fot. 12. Własnoręcznie wykonane zabezpieczenia przed siadaniem gołębi, zagrażające zdrowiu i życiu ptaków

Fot. 13. Gołębie na dachu budynku przy ulicy Wita Stwosza 14

Fot. 14. Ślady odchodów gołębi na rynnie budynku przy ulicy Wita Stwosza 14

Fot. 15. Gołębie oczekujące na możliwość skorzystania z wody w fontannie

Fot. 16. Gołębie na dachu budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1

Fot. 17. Gołębie na balkonach i reklamie na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1

Fot. 18. Źle napięta siatka na balkonie budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1,
która przyczyniła się do śmierci dwóch gołębi

Fot. 19. Źle założona siatka na balkonie budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 6
– liczne luki, umożliwiające dostawanie się gołębi na balkon

Fot. 20. Znakomicie zabezpieczone przed siadaniem gołębi klimatyzatory
na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 6

Fot. 21. Zabezpieczenie komina przed siadaniem gołębi komina budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 4

Fot. 22. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 8

Fot. 23. Płaski dach i brak jakichkolwiek zabezpieczeń przed przebywaniem gołębi sprzyja przesiadywaniu tych ptaków na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 15

Fot. 24. Stado gołębi, które zerwało się z dachu budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 15

Fot. 25. Zabezpieczenie więźby dachowej przed siadaniem gołębi
na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1

Fot. 26. Gołębie na dachu budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25

Fot. 27. Zabezpieczenie komina przed wchodzeniem gołębi na budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25

Fot. 28. Gniazdo gołębia na gzymsie budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25

Fot. 29. Prawidłowo założone zabezpieczenia (kolce) przed siadaniem gołębi na zabytkowym budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 23

Fot. 30. Zaniedbane zabezpieczenia przed siadaniem gołębi na budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 4

IX. Spis fotografii

- Fot. 1. Zabezpieczenia (kolce) na gzymsie budynku przy ulicy Wita Stwosza 2A
- Fot. 2. Zaniedbane zabezpieczenia (kolce) na więźbie dachowej budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 24
- Fot. 3. Wieżyczka budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 22, wykorzystywana jako miejsce przebywania gołębi
- Fot. 4. Gołębie na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 18
- Fot. 5. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Wita Stwosza 2
- Fot. 6. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 18
- Fot. 7. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Fryderyka Chopina 16
- Fot. 8. Gniazdo gołębia na budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 18
– za reklamą sklepu Biedronka
- Fot. 9. Siatka na balkonie budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 3
- Fot. 10. Martwy gołąb zaplątany w siatkę na balkonie budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 3
- Fot. 11. Budynek przy Alei Księdza Józefa Waląga 5, na którym zamontowano własnoręcznie wykonane zabezpieczenia przed siadaniem gołębi zagrażające zdrowiu i życiu ptaków
- Fot. 12. Własnoręcznie wykonane zabezpieczenia przed siadaniem gołębi, zagrażające zdrowiu i życiu ptaków
- Fot. 13. Gołębie na dachu budynku przy ulicy Wita Stwosza 14
- Fot. 14. Ślady odchodów gołębi na rynnie budynku przy ulicy Wita Stwosza 14
- Fot. 15. Gołębie oczekujące na możliwość skorzystania z wody w fontannie
- Fot. 16. Gołębie na dachu budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1
- Fot. 17. Gołębie na balkonach i reklamie na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1
- Fot. 18. Źle napięta siatka na balkonie budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1, która przyczyniła się do śmierci dwóch gołębi
- Fot. 19. Źle założona siatka na balkonie budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 6 – liczne luki, umożliwiające dostawanie się gołębi na balkon
- Fot. 20. Znakomicie zabezpieczone przed siadaniem gołębi klimatyzatory na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 6
- Fot. 21. Zabezpieczenie komina przed siadaniem gołębi komina budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 4

Fot. 22. Gniazdo gołębia na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 8

Fot. 23. Płaski dach i brak jakichkolwiek zabezpieczeń przed przebywaniem gołębi sprzyja przesiadywaniu tych ptaków na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 15

Fot. 24. Stado gołębi, które zerwało się z dachu budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 15

Fot. 25. Zabezpieczenie więźby dachowej przed siadaniem gołębi na budynku przy ulicy Wojciecha Kossaka 1

Fot. 26. Gołębie na dachu budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25

Fot. 27. Zabezpieczenie komina przed wchodzeniem gołębi na budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25

Fot. 28. Gniazdo gołębia na gzymsie budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 25

Fot. 29. Prawidłowo założone zabezpieczenia (kolce) przed siadaniem gołębi na zabytkowym budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 23

Fot. 30. Zaniedbane zabezpieczenia przed siadaniem gołębi na budynku przy Alei Księdza Józefa Waląga 4

X. Spis literatury

- Dolata P., T. 2014. Podstawy konstytucyjne i przegląd przepisów prawa istotnych dla ochrony dziko żyjących zwierząt. Przegląd Komunalny, Zeszyt Specjalny „Samorządowy Poradnik Przyrodniczy”: 4 - 5.
- Dolata P. T. 2014. Problem dokarmiania gołębi w miastach. Przegląd Komunalny, Zeszyt Specjalny „Samorządowy Poradnik Przyrodniczy”: 6 - 8.
- Dudek K., Jerzak L., Tryjanowski P. 2016. Zwierzęta konfliktowe w miastach. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim. Gorzów Wielkopolski.
- Ferguson-Lees J., Castell R., Leech D. 2011. A Field Guide to Monitoring Nests. British Trust for Ornithology. The Nunnery, Thetford.
- Gil D., Brumm H. (red.). 2014. Avian Urban Ecology. Behavioural and Physiological Adaptations. Oxford University Press. Oxford.
- Indykiewicz P. 1998. Ekologiczne możliwości ograniczenia populacji gołębia miejskiego *Columba livia f. domestica*. W: Barczak T., Indykiewicz P. (red) Fauna miast – Urban fauna. Wyd. Uczelniane Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy, Bydgoszcz: 187 – 193.